sti; Modicam ergo & Christus apposuit, & tunc apposuit, quando prævidit tempus sufficiens, ut fieret vinum. Non enim istarim, ac miscuit, consecravit: sed prius miscuit, deinde mori facta consecravit. Unde durante coena consecravit panem, ut ait Matthæus, c. 46. calicem vero nonnisi finita coena consecrare voluit; ut daret tempus conversioni, quam ipse sua comprehensione cognoscebat. Et certe si Christus istatim ac miscuit, consecravit, cur Ecclesia hunc ritum non observat?

XXII. Ad Confirmationem dico, quod si Sacerdos immediate ante consecrationem infunderet aquam calici; aqua illa non verteretur in vinum, sed neque in sanguinem: maneret enim in specie aquæ. Neque daretur populo occasio idololatriæ: quia adoratio fidelium dirigitur ad sanguinem Christi latentem sub speciebus; non ad ea, quæ per accidens illi conjuncta sunt. Sicut si vino calici infuso misceretur alius liquor, vel in calicem caderet musca, vel hostiæ consecratæ mixtus esset pulvis, palea, aut granum hordei; hujusmodi certe populus non adoraret; sic in casu —— Quod si dicas, S. Thom. pro inconvenienti habere, quod aqua vino mixta maneat in specie aquæ, quia non totum adoraretur adoratione latriæ. Ita 3. p. q. 74. art. 8. —— Respondeo, S. Thomam reputare inconveniens, si nunquam totum, quod est in calice, posset adorari adoratione latriæ; esset enim contra intentionem Ecclesiæ; quod accideret, si nunquam aqua in sanguinem posset converti: non autem si id contingat in aliquo casu per accidens, ut in præsenti.

Ad id, quod additur, dico, Sacerdotem sumentem vinum consecratum cum illa aqua, jejunium naturale non lædere; quia totum sumeret, quod est in calice, per modum unius sacramenti; neque aquam illam sumeret per modum potus, sed ad mysterium. Sicut si hostiæ consecratæ esset admixta aliqua particula farinæ hordeaceæ, quæ certe in corpus Christi non esset conversa; aut vino liquor alius; Sacerdos sumens talem hostiam, & vinum tale, jejunium non frangeret —— Nec dicas, S. Thomam, *in 4. dist. 11. q. 2. art. 4. q. 1. ad 2.* dicere: *Si aqua in propria natura remaneret, sic calix non esset sumptus poculo spirituali, sed etiam corporali; nec liceret post primam sumptionem sanguinis iterum sumere.* Nam dico, S. Thomam arguere eos, qui volebant, aquam nunquam converti in sanguinem, sed semper vinum remanere; & aquam pro tertia parte apponebant: non autem nos, qui dicimus, aquam regulariter converti in vinum, ac deinde in sanguinem; & solum per accidens, & per ignorantiam contingere, quod non fit in vinum conversa. Ita probabiliter.

XXIII. Si quæras pro complemento: Cum hoc sacramentum sit permanens, nec substantiæ panis, & vini maneant, sed in corpus, & sanguinem Christi transeant: quænam erit materia permanens hujus sacramenti?

Respondeo, hanc esse species panis, & vini, ut connotantes, & continentes corpus, & sanguinem Christi. Probo. Nam in hoc sacramento debemus distinguere sacramentum, idest, signum sensibile; & rem sacramenti, idest, rem significatam latentem, & invisibilem: sed signum sensibile in hoc sacramento manens sunt species visibiles panis, & vini; res autem significata, & sub eis contenta est corpus, & sanguis Christi; ergo species panis, & vini, ut connotantes corpus, & sanguinem Christi constituunt sacramentum Eucharistiæ. Unde Concil. Trident. *Sess. 13. c. 3.* docet, hoc sacramentum habere aliquid commune cum cæteris, hoc est, symbolum esse rei sacræ, & visibilem formam gratiæ invisibilis; alterum speciale, & hoc est, continere ipsum gratiæ auctorem Christum.

QUÆSTIO II.

De Forma Sacramenti Eucharistiæ.

CUM forma hujus sacramenti, sicut & aliorum consistat in verbis, quibus materiæ significatio determinatur; ideo agere de forma idem est, ac agere de verbis, quibus essentialiter hoc sacramentum conficitur. Porro, quia ut vidimus, duplex est hujus sacramenti partialis materia, nempe panis, & vinum; ita & duplicem debet habere formam: unam, qua consecretur panis, alteram, qua consecretur vinum.

DUBIUM I.

An Christus verbis Eucharistiam consecraverit: & an iisdem quibus nos?

§. I.

Quædam præmittantur.

I. NOto cum S. Thom. q. 78. 3. p. (in qua agit de forma Euchar.) art. 1. *Quod hoc sacramentum ab aliis sacramentis differt in duobus. Primo quidem quantum ad hoc: quod sacramentum perficitur in consecratione materiæ; alia vero sacramenta perficiuntur in usu materiæ consecratæ. Secundo. Quia in aliis sacramentis consecratio materiæ consistit solum in quadam benedictione, ex qua materia consecrata accipit instrumentaliter quamdam spiritualem virtutem, quæ per Ministrum, qui est instrumentum animatum, potest ad instrumenta inanimata procedere miraculosa conversione substantiæ* (ut dicetur) *quæ a solo Deo perfici potest. Unde Minister in hoc sacramento perficiendo non habet aliam actum, nisi prolationem verborum.*

Et quia forma debet esse conveniens rei: ideo forma hujus sacramenti differt a formis aliorum sacramentorum in duobus. Primo quidem. Quia forma aliorum sacramentorum imponunt usum materiæ, puta, baptizationem, vel confignationem: sed forma hujus sacramenti imponit solam consecrationem materiæ, quæ in transubstantiatione consistit; puta, cum dicitur: Hoc est corpus meum, *Vel* Hic est Calix Sanguinis mei. *Secundo. Quia forma aliorum sacramentorum proferuntur ex persona Ministri, sive per modum exercentis actum, sicut cum dicitur:* Ego te baptizo, *Vel:* Ego te confirmo &c. *Sive per modum imperantis; sicut cum in sacramento Ordinis dicitur:* Accipe potestatem &c. *Sive per modum deprecantis; sicut cum in Sacramento Extremæ Unctionis dicitur:* Per istam unctionem, & nostram intercessionem &c. *Sed forma hujus sacramenti proferitur, quasi ex persona ipsius Christi loquentis; ut detur intelligi, quod Minister in perfectione hujus sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi.* Ita S. Thomas.

II. Circa Dubium vero propositum, ut refert idem S. Thom. ibi ad 1. *Quidam dixerunt, quod Christus, qui habebat potestatem excellentia in sacramentis, absque omni forma verborum hoc sacramentum perfecit: & postea verba protulit, sub quibus alii postmodum consecrarent. Quod videntur sonare verba Innocentii III. dicentis, l. 4. de Mysteriis Missæ, cap. 6.* Sane dici potest, quod Christus virtute divina confecit; & postea formam expressit, sub qua posteri benedicerent . . . . *Quidam autem dixerunt, quod benedictio illa facta est quibusdam aliis verbis nobis ignotis . . . . Alii dixerunt: quod illa benedictio eisdem etiam verbis facta est, quibus modo fit; sed Christus ea his protulit: Primo quidem secrete ad consecrandum: secundo manifeste, ad instruendum.* Sed istæ opiniones modo abolitæ sunt, & ab omnibus derelictæ: nec desunt, qui existiment, eas post Tridentinum non carere nota temeritatis.

§. II.

Resolutio Dubii.

III. DIco, Christus consecravit verbis, & eisdem verbis, quibus Sacerdotes in Ecclesia consecrant; semel tantum, non iterum prolatis. Ponitur contra omnes præfatas opiniones. Et prob. primo ex Patribus. Tertullianus enim, lib. 1. contra Marcionem, cap. 40. *Accepum* (inquit) *panem, & distribuisum discipulis corpus suum illum fecit: hoc est corpus meum dicendo.* S. Ambrosius, l. de his, qui Mysteriis initiantur, cap. 9. *ipse clamat Dominus Jesus: Hoc est Corpus meum: Ante benedictionem verborum cælestium alia species nominatur; post consecrationem corpus Christi significatur &c.* Huc trahi possunt ejusdem verba, *l. 4. de Sacr. c. 4.* Damasceni, *lib. 4. de Fide cap. 13.* Chrysostomi, *Homil. 60. ad Pop. Antioch.* Paschasii, *Epist. ad Fredegardum.* Sed de his inferius.

Propterea Tridentinum, Sess. 13. cap. 1. *Majores* (inquit) *nostri omnes . . . apertissime professi sunt, hoc tam admirabile sacramentum in ultima cœna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis, vinique benedictionem, se suum ipsius corpus illis præbere; ac suum sanguinem disertis ac perspicuis verbis testatus est.* Quænam autem fuerunt illa verba, quibus se suum corpus, & sanguinem tradere discipulis perspicue testatus est, nisi ista: *Accipite, & comedite. Hoc est corpus meum: Bibite, Hic est sanguis meus*, quæ nos quoque proferimus?

IV. Rejiciuntur autem præfatæ opiniones sigillatim, rationibus S. Thom. loco citato, *ad 1.* Dicere enim, Christum sine verbis consecrasse, est expresse opponi verbis Evangelicis. *In quibus dicitur, quod Christus benedixit: quæ quidem benedictio aliquibus verbis facta est* —— Dicere quod facta fuerit verbis ignotis, falsum est: *Quia benedictio consecrationis nunc perficitur per recitationem eorum, quæ tunc acta sunt: unde si tunc per hæc verba non est facta consecratio, nec modo fieret* —— Dicere tandem, Christum ea bis protulisse, stare nequit. *Quia Sacerdos consecrat proferens hæc verba, non ut a Christo in occulta benedictione dicta, sed ut publice prolata. Unde cum non habeant vim hujusmodi verba, nisi ex Christi prolatione; videtur, quod etiam Christus manifesto ea proferens consecraverit.*

V. Sed dices: Videtur Christus prius consecrasse, deinde dixisse: *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus*; ergo videtur, aut non consecrasse verbis, aut saltem non istis, Ant. prob. primo. Ut Christus vere diceret: *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus*, debebat, id quod designabat, jam esse corpus, & sanguis Christi; ergo debebant alia prævia consecratione panis, & vinum in corpus, & sanguinem transisse.

Secundo. Ut colligitur ex *Matth. 26. Marci 14. & Luca 22.* Christus prius benedixit panem, deinde dixit: *Hoc est corpus meum*: sed illa benedictione consecravit; ergo &c. Tertio. *Marci 14. v. 23.* dicitur: *Accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex eo omnes: & ait illis hic est sanguis meus*, ergo prius consecravit, deinde dedit calicem consecratum Discipulis, deinde dixit: *Hic est sanguis meus.*

VI. Respondeo neg. ant. Ad primam prob. dist. ant. debebat jam esse corpus, & sanguis Christi, si ly *jam* significet tempus ante prolationem verborum, nego ant. Debebat *jam*, hoc est, in ultimo instanti completivo prolationis verborum, conc. ant. & neg. cons. Ut enim verba illa essent vera, sat est ut in ultimo instanti completivo prolationis verborum essent primo corpus, & sanguis Christi, ut posita per illa verba. Nam verba illa practica sunt, & efficiunt quod significant. Porro potest Rex aliquem creare Ducem exercitus per hæc verba: *Tu es Dux exercitus mei.* In quo casu illa verba sunt vere practica, & faciunt, quod ille in ultimo instanti prolationis primo sit Dux exercitus Regis.

Ad

Ad secundam nego min. Illa enim benedictione Christus non consecravit, sed panem, & vinum præparavit ad consecrationem; sicut benedictione præparatur aqua, antequam Catechumenus baptizetur: & sicut Sacerdotes prius benedicunt panem, & vinum, deinde consecrant. Dici etiam potest, verba illa sic construi posse: *Accipiens panem benedixit dicens, hoc est corpus meum: deinde fregit, & dedit discipulis suis*; ut ait S. Thom. citatus ad 1. vel, ut ipse ibidem, ait: *Potest intelligi concomitantia respectu totius præcedentis, ut sit sensus: dum benediceret, frangeret, & daret discipulis suis, hæc verba dixit*: Accipite &c.

Ad tertiam similiter dico, verba Marci debere sumi concomitanter. Mos enim est Evangelistarum per anticipationem narrare prius, quod posterius, vel simul factum est; ut dicit Augustinus, *l. 2. de consensu Evangelist. cap. 30. 31. & 44.* Videri de hoc potest S. Thom. citatus, *ad 1.*

DUBIUM II.

Per quæ verba Sacerdotes Panem consecrent.

§. I.

Varii errores recensentur.

I. WAldenses duodecimo Ecclesiæ seculo grassantes, cum aliam orationem non admitterent, præter Dominicam; horas canonicas, cæterasque Ecclesiæ preces aspernantes; feruntur, etiam Eucharistiæ sacramentum absque solita Ecclesiæ forma celebrasse; & loco illius septies *Pater noster &c.* recitare consuevisse.

II. Nonnullis schismaticis Græcis visum est, verba: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*, non esse Eucharistiæ consecrativa; sed istam orationem, in quæ liturgia Chrysostomi præfata verba subsequitur, nimirum: *Et sac panem istum quidem pretiosum corpus Christi tui: & quod est in calice isto, pretiosum sanguinem Christi tui.* Quam Græcorum opinionem, ut explicat Nicolaus Cabasilas, tria dicit. Primum: Sacerdotem recitative tantum proferre evangelica verba: ideoque omni virtute ad transmutandum panem, & vinum esse vacua. Secundam: transmutationem fieri per eadem numero verba, per quæ Christus in ultima cœna consecravit; quæ licet actu transierint, manent tamen in virtute. Tertium: verba, in quibus Sacerdos precatur, ut suum sortiantur effectum. Hoc idem asserit Marcus Ephesius, qui post Florentinam Synodum multa contra Latinos scripto congessit. Alii tamen, etiam ex Græcis consentiunt quidem, verba quæ a Sacerdote proferuntur concurrere ad consecrationem, sed non sufficere, ac ulterius requiri præallatas preces, ut ex Arcudio, *l. de Sacr. Eucharistiæ.*

III. Martinus Bucerus asserit, verba, *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus*, sive ut prolata fuerunt a Christo, sive ut a Sacerdote, nullo modo ad consecrationem concurrere: cum nulla Scriptura doceat, opus esse, ut ea verba supra panem recitentur: Dominus enim (inquit) *c. 26. Matth.* jussit panem frangere, manducare; sed non jussit dicere super panem: *Hoc est Corpus meum.*

IV. Calvinus fatetur quidem, verba, de quibus agitur, proferenda esse a Sacerdote; sed per modum concionis, vel instructionis ad excitandam fidem populi: non vero per modum consecrationis, qua dona sanctificentur. Quare, *lib. 4. Inst. cap. 17. §. 39.* præscribit, in hujus sacramenti confectione habendam esse populo lectionem, ex *cap. 11. prima ad Cor.* ubi narratur institutio Eucharistiæ; & subinde a Ministro concionem, ac certas quasdam præfatiunculas.

V. Lutherus tandem, *l. de abroganda Missa privata*, & alibi sentit, non modo verbis evangelicis, sed tota liturgia opus esse, ut dona consecrentur.

Ex Catholicis autem Scotus opinatur, omnia illa verba: *A pridie quam pateretur*, usque ad finem consecrationis, esse, non quidem de essentia, sed ita necessaria ad formam consecrationis; ut si quis ea omitteret, effectum consecrationis non haberet. His tamen non obstantibus.

§. II.

Resolvitur Dubium.

VI. DIco. Fidei Catholicæ dogma est, panem his solis verbis: *Hoc est corpus meum*, consecrari. Duo dicit hoc Assertum. Unum, his verbis: *Hoc est Corpus meum*, haberi consecrationem. Alterum, his solis; ut non oporteat, ad ejus validitatem, addere alia: nec subsequentia per modum precum, ut volunt Græci, neque antecedentia, ut putat Scotus: quamvis hoc ultimum de fide non sit.

VII. Prima pars prob. Nam, *Luca 22. v. 19.* Christus consecrato pane, & calice, dixit Apostolis: *Hoc facite in meam commemorationem*; ergo dedit eis potestatem faciendi Eucharistiam eo modo, quo ipse fecit: sed Christus, ut Dub. præced. diximus Eucharistiam his verbis: *Hoc est corpus meum* confecit; ergo Apostoli, & Sacerdotes eisdem verbis eam conficiunt. Propterea Eugenius Quartus in Decreto pro instruct. Armen. Sic loquitur: *Forma hujus sacramenti* (Eucharistiæ) *sunt verba Salvatoris, quibus hoc sacramentum conficitur; Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc confecit sacramentum: nam ipsorum verborum virtute substantia in corpus &c.* —— Et Tridentinum, *Sess. 13. cap. 3.* statuit, existere *Corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub specie vini ex vi verborum:* Verba autem esse ea, quibus suum corpus, & sanguinem Discipulis se præbere Christus testatus est, Concilium asserit; quæ alia non sunt, quam ista: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus.* Ratio autem est. Nam illis verbis panis, & vinum consecrantur, quibus perspicue transubstantiatio declaratur, & significatur: formæ enim sacramentorum institutæ sunt, ut id operentur, quod significant. Verba autem ista: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus*: aperte significant, esse corpus, & sanguinem id, quod antea erat panis, & vinum; ergo hoc efficiunt.

VIII. Secunda autem pars, non oportere ad validitatem consecrationis addere preces, ut Græci autumant, probat. primo. Quia Christus vere consecravit; & tamen post illa verba nullas preces fudit, neque fundere nobis præcepit: cum ergo jusserit, ut fieret a nobis, quod ipse fecit; ideo nec nos egemus alia prece, ut consecremus ... Et sane, quemadmodum enim in Eucharistia preces adhibentur, ita in Baptismo: sed preces in Baptismo non sanctificant aquam, quæ solum sanctificatur per verba Christi: *Ego te baptizo*; ergo preces in Eucharistia non consecrant panem, sed unice verba Christi.

IX. Hoc testantur Liturgiæ omnes antiquæ, etiam Græcæ; quæ licet in aliquibus variæ sint, concordes tamen sunt in assignandis pro vera, & essentiali consecrationis forma laudatis Christi verbis: & præcipue vero Liturgia S. Basilii, apud Orientales magni ponderis, & Liturgia S. Joann. Chrysostomi, Patres etiam Græci, Justinus in Apologia 2. *Apostoli* (inquit) *in commentariis suis, quæ Evangelia dicunt, ita sibi Jesum præcepisse tradiderunt. Eum enim, pane accepto, cum gratias egisset, dixisse*: Hoc facite in mei recordationem: Hoc est corpus meum: *Et poculo similiter accepto, & gratias actis, dixisse*: Hic est sanguis meus, S. Chrysostomus, Serm. de proditione Judæ: *Hoc est*, ait, *corpus meum. Hæc verba proposita consecrant. Et sicut illa vox, quæ dixit*, Crescite, & multiplicamini, & replete terram, *semel quidem dicta est, sed omni tempore sentit effectum, ad generationem operante natura: ita & vox illa semel dicta est, sed per omnes mensas Ecclesiæ usque ad hodiernum diem, & usque ad ejus adventum præstat Sacrificio firmitatem.* Idem fere eisdem verbis dicit Damascenus, *l. 4. de Fide, c. 13.*

Idem confirmant Patres Latini: Tertullianus, *lib. 4. contra Marc. cap. 40.* Ambrosius, *l. de iis qui Mysteriis &c. cap. 9.* Dub. præced. relati; aliique, a quibus referendis abstineo.

X. Hoc debere ab ipsis Græcis concedi, probat eorum praxis, & ritus. Nam postquam protulerunt hæc verba: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus*: populus respondet *Amen.* Quæ confirmatio esset falsa, nisi panis, & vinum jam in corpus, & sanguinem Christi essent conversa. Insuper post dicta verba prolata, Eucharistiam proponunt populo adorandam: non proponerent autem eam populo adorandam, nisi ex antiqua traditione accepissent, statim illis verbis prolatis adesse ibi corpus, & sanguinem Christi: alias populum inducerent ad idololatrandum.

XI. Tertia autem pars, nimirum, verba illa præcedentia, *Qui pridie &c.* non esse necessaria ad validitatem consecrationis, ut putat Scotus, prob. Ea sola verba sunt necessaria ad valide consecrandum corpus Christi, quæ Sacerdos profert, ut gerens personam Christi, ut ex Conc. Florentino dictum est: *Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit sacramentum:* Sed hæc verba: *Qui pridie &c.* non proferuntur a Sacerdote ex persona Christi, cum Christus ea non dixerit; ergo &c.

XII. Si dicas, necessaria esse, ut appareat & fiat sensus, Sacerdotem in verbis sequentibus loqui ex persona Christi —— Sed contra primo. Sacerdos potest significare, se loqui in persona Christi, quamvis hoc se facere, verbo non exprimat: sicut Angelus, qui *Exodi 3.* apparuit Moysi, significavit se loqui ex persona Dei: & tamen non dixit Moysi Deum verba illa protulisse. Sicut ergo dum quis in theatro Regiis indutus vestibus loquitur in persona regis, non est necesse, ut dicat, se loqui in persona Regis; quia omnes ex tali circumstantia id facile intelligunt: sic Sacerdos in altari sacris indutus vestibus loqui potest in persona Christi, etsi voce non dicat, in persona Christi se loqui.

XIII. Contra secundo. Verba illa præcedentia determinant quidem id, quod Christus habebat in manibus fuisse corpus suum: non autem corpus Christi esse id, quod habet in manibus Sacerdos; ergo determinativum non a verbis præcedentibus, quæ quasi historice narrant id quod fecit Christus, sed aliunde petendum est, nempe, ab intentione Sacerdotis; qui vult illa verba proferre super id, quod habet in manibus in persona Christi, seu intendens facere, quod fecit Christus. Quam intentionem habere potest etiam omissis verbis: *Qui pridie &c.* Ita sentit S. Thom. 3. *p. q. 78. art. 1. ad 4.* ubi rejecta opinione quorumdam, volentium non posse sacramentum hoc perfici solis præfatis verbis, aliis prætermissis, quæ sunt in Canone, dicit: quod *Si Sacerdos sola verba prædicta proferret cum intentione conficiendi hoc sacramentum, perficeretur hoc sacramentum; quia intentio faceret, ut hæc verba intelligerentur quasi ex persona Christi prolata, etiamsi verbis præcedentibus hoc non recitaretur. Graviter tamen peccaret Sacerdos sic conficiens hoc sacramentum, utpote ritum Ecclesiæ non servans.*

§. III.

Contraria Fundamenta.

XIV. PRimo objicies pro Græcis. Ex liturgiis, quæ adseribuntur SS. Clementi, Jacobo, Basilio, Chrysostomo, constare videtur, per hæc verba: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus*, panem, & vinum non transmutari in corpus, & sanguinem Christi, sed per preces subsequentes. Nam illis verbis prolatis Sacerdos Deum precatur, ut panem, & ca-

& calicem faciat corpus & sanguinem Christi sui: *Et fac* (inquit Chrysostomus) *panem ipsum quidem pretiosum corpus Christi tui, & quod est in calice isto pretiosum sanguinem Christi tui.* Ut quid autem hujusmodi immutationem ex liturgiarum præscripto postularet Sacerdos, si jam per Christi verba ab ipso prolata, peracta fuisset? Idem dicunt Cyrillus Jerosol. *Catechesi* 19. & Nyssenus, *Orat. Catechetica* 37.

XV. Respondeo (missis aliis) quod Græci ipsi Russiæ, Nicææ, Trapezuntii, & Mitylenes Episcopi, Eugenii nomine in Concilio Florentino interrogati, dixerunt; nimirum; Sacerdotem Græcum non petere, ut panis Corpus Domini fiat absolute, seu ut in ipsum transubstantietur: sed tantum ut fiat relative, scilicet, nobis quoad effectus nutriendi, & pascendi spiritualiter, & gratiam augendi. Ita Sess. ultima Conc. Florent. legitur: *Latinis quærentibus de panis transmutatione, cur Græcis post hæc dominica verba*: Accipite, & manducate, &c. Bibite ex hoc omnes &c. *quibus profecto verbis sacramentum confici videtur; hac etiam utuntur oratione*: Fac panem hunc &c. *Responderunt Græci, se similiter credere, verbis illis dominicis sacramentum fieri: sed quemadmodum Latini confecto hoc sacramento, hac solent uti oratione*: Jube hæc perferri &c. *Ita quoque Græci illa verba proferre solum, ut sacratissimum Christi corpus, & sanguis peccatorum nostrorum remissioni, ac nostris animabus saluti fiat.*

Dici potest secundo cum Cardinali Bessarione, non peti, ut transubstantiatio fiat; sed ea ratione fidelibus ostendi tres personas SS. Trinitatis ad eam concurrere: unde cum jam Filii persona orationibus verba dominica præcedentibus, fuerit expresse invocata; decuit, ut Patris, & Spiritus Sancti actio ad fidelium instructionem, in transubstantiationem expresse designaretur. Et sane, si illa petitio, qua Sacerdos petit, ut panis fiat corpus, panem de facto concesseret; cum etiam antequam proferat verba dominica, & antequam hanc precem fundat: *Fac panem &c.* sæpius jam postulaverit panis transubstantiationem. ut patet in liturgia, tum Basilii, tum Chrysostomi; jam panis esset consecratus, & ante verba dominica, & ante precem illam: *Fac panem hunc &c.* quod nemo dixerit.

XVI. Neque obest, quod Sacerdos Græcus vocet panem, dicens: *Fac panem hunc*; si autem esset jam consecratus, non esset panis. —— Nec etiam, quod in liturgia Basilii post verba: *hoc est Corpus meum*, panis, & vinum vocentur *antitypa*, hoc est, imagines, ac figuræ corporis Christi, & sanguinis; si autem essent consecrata, essent realiter ipsum corpus Christi.

XVII. Nam ad primum dico, vocari *panem*, non ut qui est panis, fiat corpus Christi; sed ut panis, qui jam est corpus Christi, qui *Joan. 6. v. 51.* de se ipso dixit: *Ego sum panis vivus*, fiat sumentibus in remissionem peccatorum, & gratiæ augmentum. —— Ad secundum dico, panem & vinum etiam consecrata dici posse *Antitypa*, seu figuras, & imagines corporis Christi. Tum quia, species illæ panis, & vini, quæ post consecrationem sunt sacramentum tantum, significant corpus Christi, & sanguinem, & simul continent. Tum quia: corpus, & sanguis, ut sunt sub speciebus panis, & vini sunt figura, & repræsentatio ejusdem corporis, prout in Cruce immolati, & ejusdem sanguinis, ut in Cruce effusi. Sed de hoc infra.

XVIII. Secundo objicies. Patres Græci, & Latini dicunt, Eucharistiam confici precibus Sacerdotis. Ex Græcis enim Justinus, Apolog. 2. *Per precem* (inquit) *Eucharistiam factum cibum sumimus*. Nissenus Orat. Catechet. 37. *Hic panis per verbum Dei, & orationem sanctificatur*. Cyrillus item Jerosol. *Catechesi* 3. *Mystag.* —— Ex Latinis Hieronymus, Epist. 85. modo 101. ad Evagrium (seu Evangelum) arguens Diaconos, qui se Sacerdotibus æquabant: *Quis* (inquit) *patiatur mensarum & viduarum minister, ut supra eos se tumidus efferat, ad quorum preces Christi corpus, sanguisque conficitur?* Augustinus etiam, *l. 3. de Trinitate cap.* 4. Eucharistiam id esse affirmat, *Quod prece mystica consecratum sumitur ad salutem*, & lib. de Bapt. cap. 20. vocat Sacerdotem *Deprecantem* super Eucharistiam: verba autem hæc: *Hoc est corpus meum* nullam precem, aut invocationem important.

XIX. Respondeo, prælaudatos Patres, dum dicunt Eucharistiam confici prece, aut invocatione Sacerdotis; sumere consecrationem non essentialiter, aut formaliter pro solis verbis, quibus formaliter conficitur; sed pro tota serie verborum quæ a Sacerdote consecrationi annectuntur, sive ante sive post; sub quibus etiam comprehendunturhæc verba: *Hoc est corpus meum*, cum inter preces Canonis proferantur. Unde hoc argumento probaretur, ad Eucharistiam conficiendam totam liturgiam necessariam esse; quæ ab initio ad finem nil aliud continet, quam orationes, invocationes, & gratiarum actiones.

XX. Tertio objicies pro Scoto. Si omissis verbis illis: *Qui pridie &c.* Sacerdos solum dicat: *Hoc est corpus meum*; non significaret, hoc est corpus Christi, sed corpus ipsius Sacerdotis: sed ad valide consecrandum requiritur, ut Sacerdos designet id, quod demonstrat, esse corpus Christi; ergo &c.

XXI. Respondeo, nego maj. Jam enim supra dictum est ex S. Thoma, verba illa: *Hoc est corpus meum*, ex intentione, & modo agendi Sacerdotis demonstrare; Sacerdotem ibi agere, & loqui in persona Christi; & significare, id quod designatur, esse corpus Christi, non Sacerdotis. Pro quo noto: Sacerdotem in liturgia, seu actione Missæ agere aliquando personam suam, & aliquando personam suam, & Christi simul. Cum enim confitetur, cum orat, cum laudes fundit, agit personam suam, non Christi: cum vero consecrat, agit personam Christi, & simul etiam suam. Longe tamen aliter Sacerdos agit personam Christi in Eucharistia, ac in aliis sacramentis. Nam in aliis agit quidem, ut Christi Minister; loquitur tamen in persona propria, ut cum dicit; *Ego te baptizo: Ego te absolvo.* Sicut Prætor, licet sit minister Regis, tamen in persona sua loquitur, cum sententiam profert e tribunali. At in Eucharistia, Sacerdos nedum agit, ut Christi Minister, sed induit omnino personam Christi, & loquitur, ac si esset ipse Christus: eo modo, quo Angelus, qui loquebatur Moysi, loquebatur, ut si esset Deus, dicens: *Ego sum Deus Patris tui.* In actione ergo Canonis usque ad illa verba: *Qui pridie &c.* Sacerdos agit personam suam, non Christi; Ab illis autem verbis usque ad consecrationis finem agit personam suam, & Christi simul: & ideo nedum recitative, sed significative verba profert. Seu, nedum intendit recitare quid Christus egerit, vel dixerit, sed simul ea imitari in persona Christi, ac si Christus per ejus ministerium faceret visibiliter, sicut vere invisibiliter facit. Hinc est, quod dum dicit: *Accepit panem*, ipse accipit panem. Cum ait: *Elevatis oculis in Cælum* ipse simul elevat. Dum dicit: *Benedixit*, ipse simul benedicit, & dum dicit: *Hoc est corpus meum*, intendit, quod sicut Christus dicendo ea verba fecit, ut panis vere esset corpus suum; sic ipse ea verba proferens super panem dicendo, intendit facere panem corpus Christi.

XXII. Quarto objicies. Per formam exprimi debet effectus sacramenti: sed effectus consecrationis panis, nempe, conversio panis in corpus Christi melius exprimitur per hoc verbum *fit*, quam per hoc verbum *est*; ergo &c.

Urgetur ex Ambrosio, *l. 4. de Sacram. cap.* 4. Sermo Christi, quo conficit hoc sacramentum, est ille, quo fecit omnia, sed omnia fecit imperando; ergo forma hujus sacramenti melius exprimetur verbo imperativo, dicendo, *Hoc fit*, vel fiat corpus meum.

XXIII. Respondeo ex S. Thom. 3. *part. quæstion.* 78. *art.* 1. *ad* 1. & in corp. quod hæc conversio cum non sit successiva, sed instantanea, habet simul fieri, & factum esse; unde eodem momento, quo conversio fit, facta est. Quia vero hic debet exprimi potius factum esse, quam fieri, melius dicitur: *Hoc est*, quod significat factum esse; quam: *Hoc fit*, quod significat tantum fieri. Vide S. Thom. *in corp.*

Ad id quod urgetur, respondeo ex eodem ad 2. quod *Sermo Dei operatus est in creatione rerum; qui etiam operatur in consecratione: aliter tamen, & aliter. Nam hic operatur effective, & sacramentaliter, idest, secundum vim significationis: & ideo oportet in hoc sermone significari ultimum effectum consecrationis per verbum substantivum indicativi modi, & præsentis temporis. Sed in creatione rerum operatus est solum effective; quæ quidem efficientia est per imperium sui sapientiæ. Et ideo in creatione rerum exprimitur sermo divinus per verbum imperativi modi secundum illud Gen.* 1. Fiat lux; & facta est lux.

XXIV. Quinto objicies. Sicut terminus, ad quem fit conversio, est quid determinatum, nempe, corpus Christi; ita subjectum, quod convertitur, determinatum quidquam est, nempe, panis; ergo sicut ex parte prædicati hujus locutionis ponitur corpus, ita ex parte subjecti debet poni panis, & sic dici: *Hic panis est corpus Christi.*

Rursus quia terminus conversionis est quid determinatum, nempe, corpus, ideo exprimitur in forma consecutionis; sed hoc corpus est etiam determinatæ personæ, nempe Christi; ergo hoc etiam debet exprimi: & dici: *Hoc est corpus Christi.*

XXV. Respondeo ad primum ex eodem S. Thom. *ad* 3. nego conf. Quia *terminus* a quo *conversionis* (nempe panis) *in ipso facto esse conversionis, non retinet naturam suæ substantiæ, sicut terminus* ad quem, (qui est corpus) *& ideo non est simile.*

Ad secundum respondeo ex eodem S. Doctore, ad 4. *Quod per hoc pronomen* meum, *quod includit demonstrationem primæ personæ, quæ est persona loquentis, sufficienter exprimitur persona Christi, ex cujus persona hæc proferuntur.*

XXVI. Quæres; Dum dicitur: *Hoc est corpus meum*, quid demonstrat illud pronomen *Hoc*?

Respondeo ex S. Thom. hac 3. part. quæstion. 78. ly *Hoc* non demonstrare substantiam panis; alias esset idem dicere *Hoc est corpus meum*, ac dicere, *Panis est corpus meum.* Neque demonstrare corpus Christi, alias esset idem, ac dicere: *Corpus Christi est Corpus Christi.* Neque species panis; quia neque species sunt corpus. Sed demonstrare substantiam contentam sub illis speciebus indeterminate, & in generali. Unde idem est dicere: *Hoc est corpus meum*, ac dicere: *Hoc contentum sub his speciebus est corpus meum.* Id enim per ly *hoc* demonstratur, quod per illud efficitur; illa enim locutio non est speculativa, & supponens id, quod significat, sed practica, & factiva ejus, quod significat; ergo id demonstrat, quod per illam fit. Per illam autem non fit, quod corpus Christi sit corpus Christi; neque quod panis sit corpus Christi: sed quod contentum sub his speciebus, quod prius erat panis, fit corpus Christi. Et ideo, concludit S. Thom. dicit Christus *in generali*: Hoc est corpus meum, *nullo nomine apposito a parte subjecti, sed solo pronomine, quod significat substantiam in communi sine qualitate, idest, formam determinatam.* Vide S. Thomam toto illo *art.* 5. citato.

§. IV.

Aliqua Consectaria Praxim spectantia.

XXVII. Ex dictis inferes primo. Quod licet Evangelista ad verba consecrationis præmiserit ista: *Accipite, & manducate*; ad conficiendum tamen sacramentum necessaria non sunt: quia illa verba solum significant usum sacramenti, non vero consecrationem materiæ: usum autem ad essentiam Eucharistiæ non pertinere, superius dictum est. Graviter tamen peccaret, qui verba illa scienter omitteret.

Idem dico de illa conjunctione *Enim*; quæ licet ad consecrationem corporis, & sanguinis Domini necessaria non sit; sed solum indicet continuationem formæ cum verbis præcedentibus: tamen quia verbis formæ inserta est secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ a B. Petro Apostolo derivatam, teste S. Thoma, 3. *part. quæstion.* 78. *art.* 2. *ad* 5. ideo peccaret lethaliter, qui eam omitteret.

XXVIII. Inferes secundo. Quod si verbum *Est* omitteretur dicendo: *Hoc corpus meum*, graviter quidem, & sacrilege scienter omitteretur; valida tamen esset consecratio, quia verbum *Est* subintelligitur. Immo familiare est Hebræis, & Syris illud in propositione subticere. Unde cum Christus hebraice, vel syriace locutus sit, non constat, an illud addiderit.

XXIX. Inferes tertio. Quod si quis loco *Hoc* diceret *Istud*: peccaret quidem, sed valide consecraret; non tamen si diceret: *Illud est corpus meum*: quia ly *Istud* demonstrat rem præsentem, non vero ly *Illud* —— Item si diceret: *Hic est corpus meum*, sumendo *hic* ut adverbium, nulla esset consecratio; quia non exprimeretur transubstantiatio. Si autem ex ignorantia grammaticæ, loco *Hoc*, diceret *Hic*, sicut si loco *meum* diceret *meus* videtur rata consecratio, quia ex communi usu videretur voluisse dicere idem. Pariter si pronomini *Hoc* adderet aliquid non mutans sensum, ut si diceret: *Hoc contentum sub his speciebus est corpus meum*, quæ esset explicatio significati illius pronominis *Hoc*; peccaret quidem, sed valide consecraret. Si vero quis diceret: *Ecce corpus meum*, videretur non consecrare, aut certe dubia esset consecratio; quia ly *Ecce* non videtur significare mutationem substantialem panis in corpus Christi.

XXX. Inferes quarto. Quod si Sacerdos demonstrato pane diceret: *Hæc est caro mea*, quidam putant, sacramentum nullum fore, quia caro non æquivalet corpori, cum corpus amplius significet; caro vero. Refert tamen Card. de Lugo, *Disp.* 21. *Sect.* 4. *n.* 6. se vidisse Liturgiam Sancti Matthæi, in qua legitur: *Hæc caro mea est*. Si quis autem diceret: *Hæc est corpus Christi*, non consecraret. Primo: quia Christus his verbis non consecravit, nec consecrari jussit. Secundo: quia consecratio fieri debet in persona Christi, quod certe non faceret, qui diceret: *Hoc est Corpus Christi.*

XXXI. Inferes quinto. Quod si quis diceret: *Fiat hoc Corpus meum* non consecraret. Primo: quia Christus sic non consecravit. Secundo: quia illis verbis non denotaret conversionem mirabilem statim factam esse. Tertio: quia consecratio fieri debet in persona Christi.

XXXII. Moneo denique Sacerdotem, ut si non meminerit, se verba consecrationis protulisse, quando alias fecit, quod in se est; non propterea perturbetur, sed Sacrum prosequatur, & perficiat. Qui enim multa ex usu dicit, non recordatur semper omnium, quæ dixit. *Si tamen* (inquit S. Thom. 3. part. quæst. 83. art. 6. ad 5.) *Sacerdoti probabiliter constet, se aliqua omisisse: si quidem non sunt de necessitate sacramenti, non existimo, quod propter hoc debeat resumere; immutando ordinem sacramenti, sed debet ulterius procedere. Si vero certificetur, se omisisse aliquid eorum, quæ sunt de necessitate sacramenti, scilicet, formam consecrationis: cum forma consecrationis sit de necessitate sacramenti, sicut & materia, idem videtur faciendum quod dictum est* (ibi ad 4.) *in defectu materiæ, ut scilicet, resumatur a forma consecrationis & cætera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo Sacrificii.* Sed de his sermo erit infra, cum agemus de Eucharistia ut Sacrificio.

DUBIUM III.

Quænam verba sint de Essentia Consecrationis Calicis.

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur Opiniones.

I. IN consecratione calicis hæc in Ecclesia Latina a Sacerdote proferuntur verba: *Hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti; mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* In qua, ut adverto cum S. Thom. 3. *p. q.* 78. *art.* 3. *ad* 1. ly *calix* secundum metonymiam usurpatur, qua ponitur continens pro re contenta. Sicut enim si dicerem: *bibi calicem vini*, fieret sensus, *bibi vinum contentum in calice*: sic dum dicitur: *Hic est calix sanguinis mei*, idem est, ac si dicatur: *Hic est sanguis meus contentus in calice.* Debuit autem, ait S. Thom. in consecratione sanguinis exprimi calix: quia cum in hoc sacramento sanguis Christi consecretur in quantum est potus fidelium, sicut corpus per modum cibi; hoc melius exprimitur, designando vas huic usui accommodatum, quia sanguis extra vas, non est idoneus potui. Potest etiam, addit S. D. sumi calix, secundum metaphoram, pro Passione Christi, quæ ad similitudinem calicis inebriat, quam Christus calicis nomine expressit, Matth. 26. v. 39. dum ait: *Transeat a me calix iste*: & Joann. 18. v. 11. *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, ut bibam illum?* Ut sit sensus: *Hic est calix Passionis meæ.* Fit autem mentio Passionis in sanguine seorsim a corpore consecrato, quia separatio corporis a sanguine fuit per Passionem.

II. Verba autem, quæ sequuntur, ponuntur, ait S. Thom. laudatus *in corp.* ad exprimendos tres effectus, quos virtus sanguinis in passione effusi operatur. Quorum primus & præcipuus est ordinare, & disponere hominem ad adipiscendam æternam beatitudinem, tamquam testamento nobis legatam secundum illud, Hebr. 10. vers. 19. *Habentes fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi.* Et ad hoc designandum dicitur: *Novi, & æterni testamenti* —— Secundus est ordinare hominem ad justitiam gratiæ, quæ est per fidem. Rom. 3. v. 25. *Quem proposuit Deus propitiatorem pro fide in sanguinem ipsius.* Et quantum ad hoc ponitur *Mysterium fidei.* Tertius est removere impedimenta ad consecutionem tum gratiæ, tum gloriæ, scilicet peccata, secundum illud Hebr. 9. v. 14. *Sanguis Christi ... emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis*: idest peccatis. Et quantum ad hoc subditur: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Vocatur autem testamentum *novum, & æternum*. Novum *Ratione exhibitionis*. Æternum, tum *Ratione æternæ Dei præordinationis*: Tum etiam *Ratione æternæ hæreditatis, quæ per hoc testamentum disponitur; ipsa etiam persona Christi, cujus sanguine testamentum disponitur, æterna est.* Ita S. Thom. citato loco, *ad* 4. —— Dicitur etiam *Mysterium. Non quidem ad excludendam rei veritatem; sed ad ostendendam occultationem: quia & ipse sanguis Christi occulto modo est in hoc sacramento: & ipsa Passio Christi occulte fuit figurata in veteri testamento.* Ita idem S. Thom. ad 5. —— Dicitur etiam *Mysterium fidei, quasi fidei objectum: quia quod sanguis Christi secundum veritatem sit in hoc sacramento, sola fide tenetur.* Ita ad 6. —— Dicitur: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur.* Pro vobis, scilicet, Judæis, & pro multis, scilicet, Gentilibus. Quia *Sanguis Christi non solum efficaciam habet in Judæis electis, quibus exhibitus est sanguis veteris testamenti, sed etiam in Gentilibus.* Vel *Pro vobis*, idest Sacerdotibus conficientibus hoc sacramentum, aut aliis manducantibus, sed *Pro multis*, idest, etiam illis, pro quibus offertur, ita ex eodem S. Thom. *ad* 8.

Hæc certa sunt, & omnibus explorata. Quod in controversiam vocatur, est: an omnia prædicta verba sint de essentia consecrationis; ut aliquo ex illis omisso, invalida censenda sit calicis consecratio. An vero sola illa priora: *Hic est calix sanguinis mei*; vel: *Hic est sanguis meus*, sint de essentia.

III. Prima sententia asserit, sola illa verba: *Hic est sanguis meus*, esse de esientia consecrationis; reliqua autem ad majorem tantum explicationem pertinere, & esse pure accidentalia. Ita Suarez, Vasquez, de Lugo, & alii. Secunda fateatur, omnia verba esse de essentia, exceptis illis: *Æterni, Mysterium fidei.* Sic Petrus Cornejo, & Philippus a SS. Trinitate. Tertia, omnia prorsus affirmat esse de essentia. Sic Capreolus, S. Antoninus, Sylvester, plurefque alii ex antiquis, ac recentioribus S. Thomæ Discipulis. Quarta tandem opinatur, sola quidem priora verba esse de essentia, reliqua tamen non esse pure accidentalia, sed pertinere ad substantiam, seu ad integritatem formæ: sic, ut qui prolatis prioribus sequentia verba omitteret, valide consecraret.

§. II.

Resolvitur Dubium.

IV. DIco. Probabilius censeo, sola priora verba: *Hic est Calix sanguinis mei*; vel: *Hic est sanguis meus*, esse de essentia formæ consecrationis calicis, reliqua vero esse quidem de integritate, non tamen de essentia. Prima pars probatur 1. Traditione. Nam Patres cum scribunt, vinum fieri sanguinem Christi, asserunt, id fieri Christi verbis, nec alia laudant, quam ista: *Hic est sanguis meus.* Justinus Apolog. 2. ad Antoninum Imp. pro Christianis: *Apostoli* (inquit) *in commentariis suis, quæ Evangelia dicuntur, ita sibi Jesum præcepisse tradiderunt, cum accepto pane, cum gratias egisset dixisse: hoc facite in memoriam mei: Hic est corpus meum: dixisse etiam accepto poculo: Hic est sanguis meus; ipsisque solis dedisse.* S. Ambrosius, *l. de iis* qui Mysteriis initiantur, *cap.* 9. ait: *Ipse clamat Dominus Jesus*: Hoc est corpus meum: *Ante benedictionem verborum cælestium alia species nominatur, post consecrationem corpus significatur. Ipse dicit sanguinem suum. Ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem sanguis nuncupatur. Et tu dicis* Amen. *Hoc est; verum est.* L. etiam 4. de Sacr. cap. 5. *Inde* (inquit) *verba sunt Christi*: Accipite, & bibite ex eo omnes: Hic est enim sanguis meus ... *Et ante verba Christi calix est vini, & aqua plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur, qui plebem redemit.*

Idem dicit Auctor *Serm. de Cœna Domini* apud S. Cyprianum. S. Gaudentius, *Tract. de Exodo.* Si igitur per hæc verba: *Hic est sanguis meus*, ponitur Christi sanguis in Eucharistia; ergo hæc sola ad essentiam consecrationis sufficiunt.

V. Secundo. Evangelistæ omnia verba, quæ sunt de essentia consecrationis expresserunt: ac expresserunt quidem omnes priora verba, non autem omnes cætera, quæ modo proferimus, ut legenti apud *Matth. c.* 26. *v.* 22. *Marcum*, *cap.* 14. *v.* 24. *Lucam*, *cap.* 22. *v.* 20. constabit; ergo &c. Similiter Græci valide consecrant calicem, nec tamen omnia recitant quæ nos, ut patet ex Missa Chrysostomi, quam exhibet Goarius noster: omittunt enim ly *Æterni*, & *Mysterium fidei.* Immo in liturgiis Maronitarum, asserente Cardinale de Lugo, non habentur, nisi hæc verba: *Hoc est corpus meum*: *Hic est sanguis meus.*

VI. Nec valet dicere, Christum non omnia verba sigillatim, & in specie determinasse; sed aliqua judicio Ecclesiæ determinanda reliquisse, ideoque verba, quæ in una Ecclesia necessaria non sunt ad essentiam, in alia esse necessaria —— Non inquam. Nam etsi hoc probabile judicaverimus (*Tract. de Sacr. in Gen.*) in aliquibus sacramentis, quorum materiam, aut formam Christus non expressit: in Eucharistia tamen, cujus materiam, & formam Christus adeo aperte declaravit, sicut & in Baptismo, nihil quoad essentiam pertinens Ecclesiæ determinandum reliquisse credendum est. Immo de facto Ecclesia-

clesia nunquam determinavit, omnia verba, quæ in consecratione calicis proferuntur, esse de essentia.

VII. Verum quia contrariæ opinioni Patroni pro se habere gloriantur S. Thomam, probanda est assertio ex eodem sic. Illa sola verba sunt de essentia consecrationis calicis, per quæ efficitur conversio vini in sanguinem; sicut ea sola sunt de essentia consecrationis panis, per quæ efficitur conversio panis in corpus Christi: sed per sola priora verba efficitur conversio vini in sanguinem; ergo &c. Min. prob. Per illa sola verba efficitur conversio, per quæ conversio significatur; quia sacramenta id efficiunt, quod significant; sed per sola priora verba *Significatur ipsa conversio vini in sanguinem* (inquit S. Thom. 3. p. q. 78. art. 3.) *eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis; per verba autem sequentia designatur virtus sanguinis effusi Passione, qua operatur in hoc sacramento*: ergo &c.

VIII. Secunda etiam pars, quod verba posteriora pertineant ad integritatem locutionis, seu formæ; ad eum scilicet modum, quo digiti, esto non pertineant ad essentiam hominis, pertinent tamen ad ejus integritatem etiam substantialem, probatur ex eodem S. Thoma, *art. 3. citato*. Ubi rejiciens eos, qui dicebant, verba sequentia non esse de substantia formæ, idest prorsus accidentaria, eo modo, quo ista: *Hæc quotiescumque feceritis &c.* quæ pertinent ad usum, ait: *Sed hoc videtur inconveniens, quia ea, quæ sequuntur, sunt quædam determinationes prædicati, idest, sanguinis Christi: unde pertinent ad* integritatem *locutionis*.

IX. Ratio autem, quare verba, quæ sequuntur conversionem, debeant esse de integritate formæ consecrativæ sanguinis, non autem verba hæc: *Quod pro vobis tradetur*, quæ sequuntur conversionem panis in corpus; traditur a S. Thom. *art. 3.* laudato, *ad 2.* Quia, nimirum; *Sanguis seorsim consecratus expresse Passionem Christi repræsentat, ideo potius in consecratione sanguinis fit mention de effectu Passionis, quam in consecratione corporis, quod est Passionis subjectum*. Et consequenter effusio sanguinis debet pertinere ad integritatem consecrationis calicis; non autem traditio corporis ad integritatem consecrationis corporis. Immolatio enim non statim intelligitur, intellecto subjecto, seu victima, sed secuta effusione, & separatione sanguinis. Unde exprimi debet, quod *Fundetur*. Et in *4. dist. 8. q. 2. art. 2. q. 1. ad 2.* ait: *In consecratione corporis Christi non repræsentatur, nisi Passionis substantia: sed in consecratione sanguinis repræsentatur Passionis mysterium*.

§. III.

Argumenta Contraria.

X. Objicies primo. Si verba, quæ in consecratione calicis subsequuntur ista: *Hic est calix sanguinis mei*, non sunt essentialia; cur eorum prolatio Sacerdotibus injuncta fuit? Cur si Sacerdos aliquod ex illis omittat, vult Ecclesia totam consecrationem esse ex integro repetendam? Cur omnia eodem ritu, ac modo a consecrante proferuntur; iisdemque characteribus majoribus, quibus & verba priora, scripta sunt? Cur Sanctus Pius V. ex Cajetani commentariis deleri jussit eam partem, quæ stabat pro sententia asserente consecrari his solis verbis: *Hic est calix sanguinis mei?*

XI. Ad singulas hasce interrogationes respondeo. Ecclesiam primo præcipere, ut omnia proferantur, sicut Sacerdotem absolventem jubet, ut recitet hæc verba: *Absolvo te a peccatis tuis*; cum tamen hæc ultima de essentia non sint. Jubet etiam omnia verba Canonis recitari, quæ tamen de essentia consecrationis non sunt —— Ratio autem quare si Sacerdos unum ex illis omittat, præcipiatur totam repetere consecrationem, non est; quia Ecclesia censeat, omnia ad essentialia spectare: sed quia cum de hoc quæstio sit, & in concernentibus valorem sacramentorum tutiorem partem tenendam esse doceat in praxi; ad majorem cautelam, & securitatem omnia vult repeti, ut nulli dubium superesse possit de validitate consecrationis —— Ex quo autem omnia eadem methodo, & eodem ritu proferri velit, non evincitur, omnia æqualiter ad substantiam consecrationis requiri, nam hæc verba: *Quod pro vobis funditur*, uno tenore proferuntur a Sacerdotibus Græcis; quæ tamen nec apud ipsos necessaria sunt necessitate sacramenti ad consecrationem panis. Vult ergo Ecclesia, omnia illa verba eadem methodo, ac ritu proferri, nec non eisdem characteribus scribi; quia pertinent ad integritatem illius locutionis, & sunt determinationes sanguinis, ut est in hoc sacramento; de substantia integrali consecrationis sunt, ac requiruntur, ut consecratio integra fit & completa.

Causa autem, quare S. Pius V. expungendam voluit ex Commentariis Cajetani sententiam asserentem, hæc verba: *Hic est Calix sanguinis mei*, esse sola de essentia consecrationis, non fuit, quia S. Pius eam opinionem reprobaverit: nam eam multi postea docuerunt, & adhuc docent, quos tamen eam docere Ecclesia nec vetuit, nec vetat. Multiplex ergo potuit esse causa, eam ex Cajetani Commentariis expungendi, nimirum: vel quia Cajetanus eam tuebatur, tamquam contrariam Sancto Thomæ. Vel quia de iis, quæ S. Thomas scripserat in eo articulo, quem Cajetanus impugnat, non satis honorifice, ut decebat Commentatorem, locutus fuisset. Nam, ut legi quod *Esse S. Thoma intentio contraria sit, non est curandum*. Vel quia (ut ibi observavi) suam sententiam non tamquam opinionem asserit, sed ut omnino certam. Ait enim ibi ad art. 1. *Licet Scotus cum multis aliis dubitet, mihi tamen nulla apparet dubitandi ratio probabilis; sed indubie sentiendum est, ut diximus*. Quibus sententiam contrariam tamquam improbabilem rejiciens, censura expunctionis notari meruit Cajetanus.

XII. Secundo objicies. Ratio Sacrificii debet necessario exprimi in verbis, quibus Eucharistia conficitur, quæ essentialiter Sacrificium est; ergo exprimatur oportet sanguinis effusio, in qua Sacrificii ratio consistit: atqui, si omittuntur hæc verba: *Qui pro vobis effundetur*, sanguinis Christi effusio in ritu Eucharistico non exprimitur; ergo &c.

XIII. Respondeo primo, non esse adeo certum, Eucharistiam consecrari non posse, quin celebretur Sacrificium. Theologos enim non ignobiles reperire est qui velint, ad essentiam Eucharistiæ non pertinere consecrare sub utraque specie; & consecrationem sub una tantum specie valere; quamvis in una tantum specie Sacrificium non exprimatur —— Respondeo secundo, rationem Sacrificii, seu effusionis Sanguinis Christi, etsi non exprimatur verbo, exprimi tamen facto, dum vinum seorsim a pane consecratur. Hoc enim ritu significatur sanguis Christi mystice separatus a corpore, & consequenter effusus; cum ex vi conversionis vini solus sanguis ponatur.

XIV. Tertio objicies. S. Thomas censuit, omnia verba, quæ a Latinis proferuntur, esse de essentia. Nam hic *quæst. 78. art. 3.* Primo, consulat, opinionem, quæ asserit, non spectare ad essentiam. Secundo: dicit, omnia verba, quæ in consecratione calicis recitantur, esse de substantia formæ; quoties autem agit de essentia sacramenti, pro eodem accipit substantiam, & essentiam, ut patet 3. *p. q. 60. art. 8.*.. Tertio: dicit, quod verba, quæ sequuntur: *Sunt essentialia sanguini, prout in hoc sacramento consecratur*, ut in 4. *dist. 8. q. 2. art. 2. q. 1. ad 3.* At quæ sunt essentialia sanguini, ut in hoc sacramento consecratur, sunt de essentia formæ, qua fit talis consecratio; ergo &c.

XV. Respondeo, nego ant. Ad primam, & secundam prob. dico, aliud esse, aliquid esse de substantia rei, aliud esse de essentia illius.

Potest enim aliquid esse de substantia, quin pertineat ad essentiam, sed solum ad substantialem rei integritatem. Sic satisfactio est pars substantialis pœnitentiæ, non tamen essentialis, sed integralis. Sic nasus, digitus, sunt de substantia hominis, non tamen de ejus essentia; quia homo sine naso, aut sine digito est essentialiter homo, licet non sit homo integer, & perfectus. Sic in forma absolutionis hæc verba *A peccatis tuis* censentur esse de substantia, sed non essentia; cum sine illis vera sit absolutio, esto non integra. Licet ergo S. Thomas aliquando nomen *Substantiæ* usurpaverit pro eodem ac *Essentia*; attamen hic cum dicit, verba illa *Novi, & æterni*, & sequentia, quæ in consecratione calicis proferuntur, esse *De substantia formæ*, nomine substantiæ intelligit non essentiam, sed solum integritatem. Et hoc colligo, tum ex verbis, tum ex ratione illius. Ex verbis quidem: quia in hoc *art. 3.* dicit: *Verba, quæ sequuntur, sunt quædam determinationes prædicati, idest, Sanguinis Christi. Unde pertinent ad integritatem ejusdem locutionis*. Ex ratione etiam: quia dicit, quod solum per priora verba significatur conversio vini in sanguinem, non vero per sequentia. Verba autem, quæ non significant essentiam sacramenti, esto de integritate sint, non sunt de essentia. Patet etiam ex intento S. Doctoris, quod erat confutare eos, qui dicebant, priora verba ita esse de substantia consecrationis, ut sequentia essent illi omnino accidentaria, non magis pertinere ad locutionem illa, quam ista: *Hæc quotiescumque feceritis*, quæ consecrationi extraneæ sunt. Ad hoc autem satis erat ostendere verba sequentia esse de substantia, idest, non extranea, sed ad integritatem locutionis pertinentia.

Ad tertiam dist. min. Quæ sunt essentialia sanguini, ut sanguis sit absolute in hoc sacramento, sunt etiam &c. conc. min. Sanguini, quantum ad expressionem virtutis ejus, vel sanguini, reduplicative ut effuso, sunt &c. nego min. Illa ergo verba: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur*, dicuntur a S. Thoma essentialia sanguini, non ut absolute vinum convertatur in sanguinem, & sanguis sit in hoc sacramento (oppositum enim ex eodem ostendi) sed sanguini, ut exprimatur virtus Passionis Christi, quæ operatur in hoc sacramento; seu, ut explicite sanguinis, ut effusi, memoria celebretur. Quod apparet ex S. Thomæ vocibus: non enim dicit, verba, de quibus agitur, esse consecrando calici simpliciter necessaria; sed necessaria sanguini, prout consecratur, seu prout exprimitur, ut effusus, & separatus. Hæc autem expressio videtur quidem spectare ad integritatem consecrationis, & locutionis, non vero ad essentiam ejus.

XVI. Dices primo. Sicut esse expressivum virtutis Passionis Christi est de substantia sanguinis, ut consecrati; ita esse expressivum Trinitatis est de substantia Baptismi: sed expressio Trinitatis est essentialis formæ Baptismi, non solum integralis; ergo expressio virtutis Passionis Christi est essentialis formæ consecrationis.

Confirm. S. Thomas in 4. *dist. 8. quæst. 2. art. 2. quæst. 3. ad 8.* idem dicendum asserit de subtractione, vel additione verborum, quæ in consecratione calicis proferantur; ac dicitur de forma Baptismi: at verbis, quæ in forma Baptismi proferuntur, nulla potest fieri additio, aut subtractio, quin essentia formæ tollatur; ergo sic in casu &c.

XVII. Respondeo, nego absolute maj. Nam per illa verba: *Ego te baptizo*, nisi addatur expressio Trinitatis, non significatur ablutio spiritualis. At per sola ista verba: *Hic est calix sanguinis mei*, significatur conversio vini in sanguinem, ut asserit S. Thom. & ideo ista sola sufficiunt ad essentiam consecrationis, non autem illa ad essentiam Baptismi. Addo: quod expressio Trinitatis est expressio ejus, in cujus nomine conferetur Baptismus; ideoque illi est essentialis. At expressio effusionis sanguinis est expressio effectus operati a sanguine Christi; expressio autem effectus, non est de essentia causæ, licet sit de ejus substantia. Sicut enim, quia aqua apponitur vino in calice, ut solum exprimat unionem fidelium cum Christo, quæ est effectus, non autem aliquid ad essentiam materiæ pertinens, habetur materia calicis, etsi non apponatur aqua: ita proportionaliter in casu.

XVIII. Ad Confirm. dico S. Thom. ibi velle, eodem modo dicendum de subtractione, aut additione, in forma calicis, ac in forma Baptismi: cum autem tollatur veritas Baptismi solum ex subtractione alicujus, quod sit de essentia formæ; ita veritas consecrationis tollitur solum per subtractionem alicujus, quod sit de essentia. Verba autem, quæ sequuntur, esto sint de necessitate formæ ad ejus integritatem, non sunt tamen de necessitate ad ejus essentiam. Hæc probabiliter dicta sufficiant.

QUÆSTIO III.

De Re Contenta in Eucharistia.

RES in Eucharistia contenta Christus est, seu Christi corpus, & sanguis. Hoc enim perspicue docuit, ac sanxit Tridentinum, *Sess. 13. c. 1.* & oppositum sub anathemate proscripsit eadem *Sessione, Can. 1.* Verum quia circa hoc errarunt multi, & maxime circa modum, quo Christus sit in hoc sacramento; ad hujus catholicæ veritatis declarationem præsens instituitur quæstio: in qua existentiam realem corporis, & sanguinis Christi in Eucharistia firmabimus; modum talis præsentiæ exponemus; ea, quæ ejus præsentiam consequuntur, & tandem accidentia, quæ illam in sacramento comitantur.

DUBIUM I.

An Christus sit Corporaliter Præsens in Eucharistia?

§. I.

Referuntur Errores.

I. SAnctus Thomas 3. *par. qu. 75. art. 1.* ait: verum corpus, & sanguinem Christi esse in hoc sacramento; neque sensu, neque intellectu naturali lumine deprehendi potest, sed sola fide, quæ divinæ auctoritati innititur. Unde super illud Lucæ, 22. *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*, dicit Cyrillus: *Non dubites, an hoc verum sit; sed potius suscipe verba Salvatoris in fide: cum enim sit veritas, non mentitur*. Conveniens autem fuisse, ostendit S. Thom. ibi. Primo, ex perfectione novæ legis. Nam si Sacrificia veteris legis illud verum Sacrificium Passionis Christi continebant solum in figura; oportuit, ut aliquid plus haberet Sacrificium novæ legis a Christo institutum: scilicet, ut contineret ipsum Christum passum, non solum in significatione, & figura, sed etiam in rei veritate. —— Secundo: ex charitate Christi. Cum enim ex amore erga nos corpus verum nostræ naturæ assumpserit; & amicitiæ proprium sit convivere amicis secundum præsentiam corporalem: ideo hanc, quam visibilem exhibuit, dum cum hominibus conversaretur, decuit, ut relinqueret occultatam in hoc sacramento —— Tertio: ex perfectione fidei. Quia sicut divinitatem suam Christus exhibet nobis invisibiliter: ita & in hoc sacramento carnem suam exhiberet invisibili modo.

II. Ab hac tamen fide multi recesserunt. Seculo enim primo Simon Magus, & Menander ejus discipulus negarunt, Christum in Eucharistia corporaliter esse præsentem: *Eucharistiæ, & oblationes non admittunt* (inquit Ignatius, Epist. ad Smirnenses apud Theodoretum) *quod non confiteantur Eucharistiam esse carnem Salvatoris nostri Jesu Christi*. Is autem error ex alio procedebat, quo putabant, Verbum, non verum, sed phantasticam carnem assumpsisse. Ex quo arguere licet, in hoc errore Phantasiastas omnes fuisse.

III. Ex iis autem, qui verum Christo corpus tribuerunt (omissis aliis minoris notæ) Iconomachi octavo seculo corporalem Christi in Eucharistia præsentiam negasse visi sunt; cum in Conciliabulo Constantinopol. (quod septimæ Synodi titulo donarunt) contra sacras Imagines coacto, *anno 754.* de Eucharistia dixerunt; *Imaginem materiam præcipuam, idest, panis substantiam* (Christus) *præcebit offerri*. Quos proinde Nicæni II. Patres confutarunt —— Non desunt tamen, qui ab hoc nævo Iconomachos liberare conentur. Nam Iconomachi, qui detestabantur cultum rerum, quæ puræ imagines essent; eum non detestarentur, sed magis exhibendum censerent cultum Eucharistiæ, tamquam veræ (non falsæ, ut censebant alias) imagini carnis Christi; arbitrantur, eos censuisse veram Christi carnem, non solam repræsentationem carnis Eucharistiam continere. —— Reprehenduntur autem a Concilio Nicæno II. non de sententia, quam tenebant, sed de modo duntaxat loquendi, & de novitate illius vocis *Figura & Imaginis*; qua nemo usque ad illa tempora loquens de Eucharistia usus fuerat.

IV. Seculo autem nono Joannes Scotus (non ille vulgo dictus Doctor Subtilis) Erigena nuncupatus, male de Eucharistia sensisse visus est, ejusque veritatem obscurasse. Ita Patres Concilii Vercellensis, habiti *anno 1050.* in causa Berengarii, censuerunt; dum librum Scoti Erigenæ de corpore, & sanguine Christi, tamquam veritatem Eucharistiæ tollentem, damnarunt.

V. Seculo XI. *anno 1035.* Berengarius Archidiaconus Andegavensis, vir sufficienter quidem humanioribus litteris, sed divinis parum instructus, annuente Brunone ejusdem urbis Episcopo, evulgavit, Eucharistiam merum esse corporis Christi signum, negans verum Christi corpus in ea substantialiter contineri; volens Eucharistiam dici corpus Christi; sicut Crucifixus in ligno sculptus dicitur Christus. Hunc errorem ipsemet testatus est, in *Epistola ad Lanfrancbum*, se a Scoto Erigena Caroli Magni Præceptore hausisse. Unde Erigena primus hujus erroris præformator censendus est; licet primus, qui eum contentiose in Ecclesiam invexit, fuerit Berengarius.

His permotus Leo IX. primo in Concilio Romano, deinde in Vercellensi, cui ipse præsens fuit, Berengarii hæresim damnavit, quæ damnatio in Concilio Turonensi sub Victore II. repetita fuit: in quo apparenter correctus Berengarius clementer susceptus est. Sed in errorem suum relapsus, in Concilio Romano sub Nicolao II. *anno 1059.* iterum ejuravit, ac formam, cui subscriberet postulavit, cui subscripsit, incipitque: *Ego Berengarius &c.* ut refert Lanfrancus, & habetur: *de Consecrat. dist. 2.* Libere dimissus Berengarius, tantum abfuit, ut promissis steterit; quin potius in alium errorem declinavit, asserens, in Eucharistia simul cum corpore & sanguine Christi remanere substantiam panis & vini; quem errorem, ut dicemus, Lutherus postea renovavit. Vocatus Romam a Gregorio VII. Berengarius, *anno 1079.* tunc octogenarius, adfuit. Ibi in Concilio contra ipsum coacto utrumque errorem detestatus fuit; atque in fide Catholica ad obitum usque permansit. Dogma contra hæresim præfatam sanxerunt Concilia, Lateranense IV. sub Innoc. III. Viennense sub Clemente V. & refertur in Clementina unica, de Reliqu. & venerat. Sanctorum.

VI. Subsequentibus annis præfatum errorem quidam excitare conati sunt. Anno scilicet 1126. Petrus de Buis, unde Petrobusiani. Circa *anno 1146.* Henricus quidam, Monachus olim, deinde vilis Apostata, qui Tholosanis Petrobusianorum errorem propinavit. Petrus deinde Waldo, a quo Waldenses, eidem patrocinatus ab aliquibus creditur; quamvis alii autument, eum solum contempsisse Eucharistiam, quam mali Sacerdotes consecrassent, ut olim Donatistæ.

VII. Quartodecimo seculo, *anno 1359.* eandem hæresim publicare cœpit Joann. Wicleffus, natione Anglus, professione Presbyter, officio Parochus. Is inter 45. propositiones, quas Concilium Constantiense in ejus scriptis, *anno 1414.* damnavit, hanc habet, ordine tertiam: *Christus in hoc sacramento non est realiter, & in propria præsentia*.

VIII. Quamvis autem Catholicam veritatem iterum definierit, *Sess. 8.* Concilium Florentinum in Decreto pro Armenis; anno tamen 1524. Carolus Carlostadius Archidiaconus Witembergensis, & Huldricus Zuinglius hunc errorem professi sunt. Zuinglium secuti postea fuere Œcolampadius, Bullingerus, Ochinus, Petrus Martyr, & Bucerus.

IX. In Calvino tandem, ejusque gregalibus quievit, & adhuc quiescit exitialis hæc pestis. Is Joannes nomine, Gherardi Chauvini viri Catholici filius, natione Picardus, patria Noviodunensis, Parisii imbutus litteris, reversus in Patriam Ordines, ac beneficium Ecclesiasticum a suo Episcopo consecutus fuit. Verum dissolutis suæ gentis moribus depravatus, exulare coactus, inter hæreticos celeberrimus post Lutherum evasit, *anno* scilicet 1554. Suisque erroribus plures, tum Sabaudiæ partes, tum Galliæ Provincias infecit; inter quos hic palmaris est: quod Christus non sit in hoc sacramento per præsentiam realem, sed tantum per quamdam vim & energiam; & carnem Christi in sacramento non manducari, nisi per fidem: ut legere est, *lib. 4. Instit. cap. 17.* per totum. In hunc errorem consentiunt Anabaptistæ, Sociniani, aliæque sectæ, quæ hisce temporibus Ecclesiam Christi contaminant: quæ omnes veram, ac realem corporis, & sanguinis in Eucharistia præsentiam, negant solam tropicam, & figurativam admittentes.

X. Verum tamen, realem corporis, & sanguinis Christi præsentiam veneratur, semper venerata est Ecclesia universalis tam Occidentalis, seu Latina, quæ ultimo eam professa est in Tridentino, *Sess. 13.* quam etiam Orientalis, seu Græca, quæ a sui initio ad hæc usque nostra tempora pari consensu, continua traditione hoc dogma suscepit. Utriusque Ecclesiæ perpetuum consensionem fuse demonstrat Juvenim comment. hist. dogm. de Sacr. Euch. *qu. 4. cap. 1. art. 5.* & Leo Allatius de perpetuo consensu Ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis, *l. 3. c. 11.* Quam veritatem in Ecclesia Græca esto schismatica adhuc perseveranter retineri, testatur Synodus Jerosolymitana, *anno 1672.* habita (*cap. 17.*) adversus Calvinistas.

Cum ergo hoc unum sit ex præcipuis fidei nostræ Mysteriis, adeoque Christianis viris scitu necessarium, ut juxta sanciores Theologos, neque viri rustici, ac idiotæ ab ejus explicita fide dispensentur. Cum enim omnes etiam rudes teneantur Missam audire, Eucharistiam adorare, & sumere; scire debent, quod Christum in Eucharistia adorant, & sumunt, & quod ibi est realiter præsens. Quare grave non sit, ut præter ea, quæ in *Vera Ecclesia, tom. 2. par. 2. art. 12.* contra Piceninum Calvinistam pro hac veritate diximus, huc etiam stilo aliquatenus fusiori eam statuamus.

§. II.

Vera ac Realis Christi Præsentia in Eucharistia ex Scripturis, in quibus Eucharistia promittitur.

XI. DIco primo. Vera & realis corporis, & sanguinis Christi in Eucharistia præsentia demonstratur ex verbis, quibus a Christo, ante ejus institutionem, promissa est. Christus enim *Jo. 6.* Eucharistiam p[illegible] icitus est his verbis: *Ego*